

บทที่ ๔

อิทธิพลภาษาและวรรณกรรมภาคกลางที่มีต่อวรรณกรรมภาคเหนือในสมัยหลัง ๆ

วรรณกรรมภาคเหนือในสมัยหลัง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยของ ญาพรหมโวหาร, ท้าวสุนทรพจนกิจ, และเจ้าสุริยวงค์ จะเห็นอิทธิพลภาษาและ วรรณกรรมภาคกลางเข้ามาแทรกปนอยู่มากมายทีเดียว

ก. ในคำภาษา จะเห็นว่าในสมัยของท้าวสุนทรพจนกิจ และ เจ้าสุริยวงค์ มีภาษากลางเข้ามาแทรกในวรรณกรรมอย่างเห็นได้ชัด ซอพระลอ เคนคองของท้าวสุนทรพจนกิจ คำว่า "เคน" ก็เป็นคำภาษาไทยกลาง ซึ่งแผลงมาจากคำ "เคียร" ของเขมร ภาคเหนือปกติใช้คำว่า "เทียว" (เตียว) ในบทตอนนี้ ขึ้นต้นว่า "สองพี่เลี้ยง แมงามสวย" คำว่า "สวย" ปกติภาคเหนือใช้คำว่า "งาม" คำว่าสวยเป็นคำไปจากภาคกลาง ในบทละครเรื่องน้อยใจยา หรือที่เรียกว่าซอพระลอแวนแก้ว มีกล่าวถึง "กินแขกแต่งการวิวาห์" คำว่ากินแขก เป็นภาษาเหนือหมายถึงพิธีแต่งงาน ส่วนแต่งการวิวาห์เป็นคำไปจากภาษากลาง (ซึ่งรับเอา มาจากบาลี)

ในข้ออื่นซึ่งเป็นบทซอรับเสด็จพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และ สมโภชข้าง จะเห็นว่าภาษาที่ใช้ประมาณ ๗๕% เป็นภาษาสมัยใหม่ที่ได้จากภาษาไทย กลาง

ในคำขอเรื่องหงส์หินของเจ้าสุริยวงค์ก็มีคำภาษาไทยกลางเข้ามาแทรก อยู่ เช่นมีคำว่า "เคน" คำว่า "เค็ก" ซึ่งปกติภาคเหนือเรียกว่า "ละอณ" ดังกล่าวแล้วข้างต้น นอกจากนี้เวลากินเลี้ยงยังกล่าวถึงเหล่าแซมแปญ เปียร์ กล่าวถึงสูบชิกาแรก ในการรบ กล่าวถึงปืนเฮนรี่ ก็แสดงให้เห็นว่าวรรณกรรม ภาคเหนือได้รับเอาภาษาอังกฤษเข้ามาโดยผ่านมาจากภาคกลางอีกต่อหนึ่ง

ข. ในคำเค้าโครงเรื่อง ในสมัยญาพรหมโวหาร เป็นสมัยเดียวกับ สุนทรภู่ ญาพรหมคงจะเคยอ่านเคยฟังวรรณคดีภาคกลางไม่มากนักอยู่ คำศัพท์ ตอนที่ถูกถึง "ยามเมื่อนองรัก นำสมว่าหวาน ใจบเซยบาน นำตาลวาสม"

จึงมีส่วนคล้ายพระราชนิพนธ์โอเหนา ของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ในหน้า
๑๑๕๒ ทักลาววา

"เหมือนเขาเปรียบเทียบความเมื่อยามรัก แต่น้ำผักต้มชมก็หวาน ถึงยาม
ยักจืดกรอทั้งออยตาล เคยไปรดปรานเปรี้ยวเค็มก็เค็มใจ"

นอกจากนี้สุนทรภู่ แต่งเรื่องพระอภัยมณีจากจินตนาการ พญาพรหมโหวหาร
ก็เอาเค้าโครงเรื่องพระอภัยมณีของสุนทรภู่มาแต่งเป็นคำขวัญบาง แม่ตบฉบับที่ได้
มาจะไม่ได้ออกไว้ แต่ส่วนมากก็เชื่อกันว่า เป็นบทประพันธ์ของพญาพรหมโหวหารซึ่ง
เป็นกวีสมัยเดียวกับสุนทรภู่ เป็นหนังสือที่หายากเล่มหนึ่ง ฉบับที่ได้มา นายเอง
นิยมตระกูล ได้คัดลอกมาจากสมุดข่อยอีกทีหนึ่ง เนื้อเรื่องแต่งเอามาจากพระอภัยมณี
ของสุนทรภู่ แต่แต่งไม่จบ เริ่มตั้งแต่ตบถลาวถึงกรุงรัตน ซึ่งมิกษตรียชื่อท้าวสุทัศน์
มีโอรสคือพระอภัยมณี และศรีสุวรรณ แล้วดำเนินเนื้อเรื่องแบบเดียวกับของสุนทรภู่
โดยแบ่งออกเป็นบท ๆ ฉบับที่ได้มามีถึงบทที่ ๑๔ ถึงตอนที่ศรีสุวรรณพบรักนางเกษรา
และจบด้วยการอภิเษกสมรสของศรีสุวรรณและนางเกษรา เรื่องพระอภัยมณีนี้แต่ง
แต่งเป็นคำขวัญ มีความไพเราะเพราะพริ้งอยู่ไม่น้อย โดยเหตุที่เป็นเรื่องเอามา
จากวรรณกรรมภาคกลาง จะผิดเพี้ยนกันก็แต่ถ้อยคำสำนวนเท่านั้น จึงจะขอยก
ตัวอย่างมาให้เห็นเพียงบางตอนเท่านั้น

จากบทที่ ๑ ตอนต้น เริ่มเรื่องดังนี้

"ปฐม กลอนจา กอนฟังเทอะนอง ที่ช่องโลก จักไขวาทา แต่เคาตบเหงา
จักแสดงคุณ พุชังหนอเจ้า เมื่อสมภารยังหนุ่มนอย พอขอเชิญนาย แะสรอยคอกยอย
ไซโสกรอยคาพัง ป่างดวงแล้ว เมินนานหนาหน้า เชนคำสนัง เมอึงเงอนเหงา
ยังมีรูจา เมื่อหนึ่งเนอเจ้า หลวงที่มาเหน้อยนัก พาหจนเทียว หนพอบพิก เต็มทั่ว
ห้องธานี สุนกมวนลำ คุรุงเรื่องศรี ทังขวางยาวดี หารอยโยชนถวน ภูเขาหลวง
แควควงจอกจวน เป็นกำแพงเมืองเจองทาว โขสนุก สอดชุนยาว ด้บทั่วควาธานี
บาวสาวราง ยังหยองเรื่องศรี สุขสบายดี ในเมืองทาวเจ้า รัตนานามเหตุเหงา
ฝูงคนปุนคังคัก สิ่งสมบัติไหล เข้าบังคัก ถวายป็นเจ้าครองเมือง ทรงเดชฤทธิป็นเปลื้อง
เคไชเรื่อง ไปด้บแผนทอง ... นามกรชื่อท้าวสุทัศน์ เป็นป็นเกล้ายินยอม มีเทวีเคา

เจ้าดวงไกรสร เป็นเพื่อนวร ชื่อขันว่าอัน มีนางสนม เทียบดวงเผื่องฝัน จาอ่านพัน
 อานรอย มีทาสี นารีใหญ่หน่อย จาอ่านไคแสนคน มีโอรสหนอชนเทียบคน ฝูงมณฑล
 สองคนเท่าอัน พระเชษฐา นามมาหมายมัน อภัยมันชื่อไว้ สัญญาแหงเจ้าหนอไท
 สิบหาชวบเขาเท็จทัน ดวงพระนง รุนราวสกรรจ เป็นบุตรในครรภ์ รวมทองรวม
 ไล่ สิบสามปี นับอายุไค ชาวเมืองไทหนอไท"

กล่าวถึงนางเกษราป่วยจนในที่สุดต้องให้ศรีสุวรรณเข้ารักษาว่า

"... ประคองนางลูกนอย จาไคถาม แม่สรอยคอกอยย ยังคอยขึ้นหน้า
 เขยบัน ถามว่าโรคราย มีหลายอาการ (ประการ) ยังคอยเบาบาง ถานายหนอ
 หนา ทิวงวาย ปวดเคียร เวียนเกล้า ยังคอยเบาเป็งวะ ถาว่าโคมยง ยังตรมโรคะ
 เหมือนก่อนอันสันไค นางนบอบเพ็ค ทูลชวนไซ ว่าโรครายใน อักตามวนชา
 ไครับไอสธ รสคิพิษกลา พอขึ้นวิญญาเล็กนอย แต่ยงหรือหว่า โรยแรงออนมอย
 ยอมขึ้นหน้ากายา มารคาแม่พา วาคอยอักตา เสวยโภคา อาหารคาบขาว จักไค
 ขึ้นใจ องคนายลูกเตา ทูเลาไปเล็กนอย แลวคอยหลับนอน ผอนผันมะมอย วิริว่า
 ถอยสองนาง สั่งลูกนอย ถอยมาหออวาง ตนองคนาง เทวีแม่เจ้า สติบัลลังก์
 วยังบเศรา ฝูงก้านัดเลาใหญ่หน่อย โดยคิคตามบคลาคลาคคลอย ทั้งสองฝ่ายชาง
 เทวี ยามผานัน หนอชนเรื่องศรี ทั้งสมพราหมณี พี่เลี้ยงแหงเจ้า กับฝูงหนอทาว
 กราบนบกมเกล้า ยังจอมมารคาเรียบรอย นางพญา จาถึงลูกนอย ยังคอยเขี่ย
 ไคภัยยา แต่โรคนางนั้น บเป็นสุชา ภายองค บชมชื่นมัน เป็นใจน อย่างเคนั้นอัน
 ใจยังเพื่อนสะทอน บิดหนึ่งก็เย็น บิดหนึ่งก็ร้อน จักเป็นโรคไซอันไค"

นอกจากนี้ในสมัยของท้าวสุนทรพจนกิจก็มีบทละคร เรื่องนอยใจยา ซึ่งก่อน
 นั้นขึ้นไปไม่ปรากฏว่ามีผู้ใดแต่งมาก่อน พระราชชายาदारารัศมี ซึ่งเป็นผู้ทรงผูก
 เรื่องให้ท้าวสุนทรแต่งบทขอ คงจะไคเคยทอดพระเนตรละครของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎ
 เกลาเจ้าอยู่หัว ไม่มากก็นอย จึงได้นำศิลปะในการละครมาผูกเรื่องขึ้นมา

วรรณกรรมสมัยใหม่ของนักประพันธ์ภาคเหนือซึ่งไม่ได้กล่าวถึงในตอนต้น
 เชนงานของ อ.ไชยวรศิลป์ กิติ ของสังค บรรจงศิลป์ กิติ เป็นนวนิยายซึ่งเป็น
 อิทธิพลที่วรรณกรรมไทยไครับจากวรรณกรรมตะวันตก และล้วนแต่แต่งเป็นภาษา
 กลางทั้งสิ้น